

Kertomusluonnoksesta annettu lausunto

**4/2023 Yleinen asumistuki
Vuoden 2015 kokonaisuudistus,
etuusmenojen kehitys ja tuensaajien työssäkäynti
D/738/04.07.02/2021**

Sosiaali- ja terveysministeriö, 14.2.2023.

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto tarkastuskertomusluonnoksesta Yleisen asumistuen valtiontaloudelliset vaikutukset ja asumistuen saajien työssäkäynti

Tarkastuskertomusluonnos on keskittynyt olennaisiin kysymyksiin. Kertomus antaa hyvää ja tarpeellista tietoa tehdyistä uudistuksista, niiden onnistumisesta sekä etukäteen tehtyjen arvioiden oikeellisuudesta.

Asumistuen kohdentuminen ja ansiotulovähennyksen toimivuus työnteon kannustimena

Kuten kertomuksessa todetaan, yleisestä asumistuesta on ansiotulovähennyksen käyttöönoton jälkeen tullut keskeinen tukimuoto matalia ansiotuloja saaville ruokakunnille. Ansiotulovähennys parantaa osa-aikaisen työn taloudellista kannustavuutta, eli lisää asumistuen saajien käytettävissä olevia tuloja, kun he työllistyvät osa-aikaiseen työhön. Tarkastuksessa tehtyjen esimerkkilaskelmien perusteella ansiotulovähennys vähentää etenkin työttömien yksinhuoltajien työttömyysloukkuja osa-aikaiselle työllistymiselle. Voidaan siis todeta, että ainakin osittain ansiotulovähennys on saavuttanut sille asetettuja tavoitteita.

Kuten kertomuksessa mainitaan, kannustinvaikutuksia arvioitaessa on huomioitava alueelliset erot asumiskustannuksissa. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella asumistukea saavien työllistymisen kannustimet ovat paremmat etenkin pienemmillä palkkatuloilla.

Tarkastuksessa ansiotulovähennyksen kannustavuutta on tarkasteltu työllisyysveroasteella, mutta ei efektiivisellä veroasteella. Jos katsotaan, että yleinen asumistuki ei aiheuta vakavia ongelmia efektiivisen veroasteen kannalta, asia voitaisiin kertomuksessa todeta tai muutoin perustella, miksi sitä ei ole tarkasteltu, kun efektiivinen veroaste on mainittu toisena tapana tarkastella kannustavuutta.

Kertomuksessa nostetaan esiin sosiaaliturvauudistuksen kannalta keskeinen kysymys. Uudistuksessa on otettava kantaa missä määrin matalia ansiotuloja saavien ruokakuntien toimeentuloa halutaan tukea asumistukijärjestelmän kautta ja missä määrin muiden etuuksien avulla. Jos asumistuen saantiehtoja kiristetään, asumismenoja joudutaan kattamaan entistä useammin toimeentulotuella. Toimeentulotuen käyttö heikentää tiukemman tuloharkintansa takia työn taloudellista kannustavuutta ja sen tiukempi tarveharkinta tekee työn vastaanottamisesta huomattavasti byrokrattisempaa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Asumistukimenojen kasvu, erityisesti suhteessa tehtyihin arvioihin

Asumistukimenot ovat kasvaneet selvästi enemmän kuin uudistusta koskevassa hallituksen esityksessä arvioitiin. Kertomuksen havainnot menojen arvioimisesta ja arvioimisen dokumentoinnista ovat oikeaan osuvia.

Asumismenojen kattaminen toimeentulotuella

Vaikka kokonaisuudistus paransi varsin suurella osalla tuensaajista tuen tasoa ja tuen piiriin pääsi uusia tuensaajia, joudutaan asumismenoja edelleen runsaasti tukemaan myös viimesijaisella toimeentulotuella. Tämä yleisen asumistuen ja toimeentulotuen suhde onkin yksi keskeisiä kysymyksiä, joihin sosiaaliturvauudistuksessa on otettava kantaa.

Toimeentulotuen laskennallinen tarve matalia ansiotuloja saavilla on vähentynyt yleisen asumistuen ansiotulovähennyksen käyttöönoton myötä. Tältä osin ansiotulovähennystä voikin pitää myönteisenä ja toimivana.

Yleisen asumistuen rahoitusprosessi ja menojen seuranta

Sosiaali- ja terveysministeriö käyttää talousarvion laadinnassa pääasiassa Kelasta saatavia laskentatietoja etuusmenojen ja saajien kehityksestä sekä tietoja yleisestä talouskehityksestä. Talousarvioehdotus perustuu Kelan ehdotukseen, joka yleensä saadaan maaliskuussa. Tässä vaiheessa Kelan tilinpäätöstiedot edelliseltä vuodelta on huomioitu. Kelan ehdotusta tarkistetaan vielä alkusyksystä, jolloin Kela huomioi uusimmat toteumatiedot kuluvalta vuodelta. Tämän vuoksi arvioimme, että Kelan tilinpäätöstiedot tulevat riittävällä tasolla huomioiduksi talousarvion laadintaprosessissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan ministeriön ja Kelan yleistä asumistukea koskevien tilinpäätöksien eroille on olemassa perustellut syyt. Erot johtuvat pääasiassa siitä, että valtio ei rahoita kaikkia yleisen asumistuen menoja, kun Ahvenmaalla maksetut asumistuet eivät sisälly valtion rahoittamiin yleisen asumistuen menoihin. Lisäksi valtion määrärahan kohdentamisperiaate johtaa eroihin tilinpäätösten tiedoissa.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Neuvotteleva virkamies

Mikko Horko

Liitteet Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.

Jakelu Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV

Tiedoksi